

Farmācijas maģistra Viktora Šķiltera dzīve un darbs *Life and Work of Pharm. Mag. Viktors Šķilters*

Elvigs Kabucis, Inta Vegnere, Inguna Cīrule

Farmācijas muzejs
Vāgnera iela 13, Rīga, LV-1050
E-pasts: elvigs.kabucis@yahoo.com; farmacijasmuzejs@inbox.lv;
Inguna.cirule@gmail.com

Ieva Pīgozne

LU Latvijas vēstures institūts
Kalpaka bulv. 4, Rīga, LV-1050
E-pasts: pigozne@inbox.lv

2016. gadā tika atzīmēta farmācijas maģistra Viktora Šķiltera 120. gadskārta, kurai par godu tika izveidota neliela izstāde Farmācijas muzejā. Rakstā aplūkots Viktora Šķiltera dzīves gājums un devums farmācijā. Hronoloģiskais apkopojums balstīts uz faktiem, kuri iegūti no publikācijām periodikā, Viktora Šķiltera publicētajiem zinātniskajiem rakstiem, ģimenes sniegtās informācijas un Farmācijas muzeja krājumā esošajiem materiāliem. Raksts izseko galvenajiem Viktora Šķiltera dzīves faktiem, sniedz pārskatu par viņa septiņiem zinātniskajiem darbiem un apskata Farmācijas muzeja ekspozīcijā izvietotajā Viktoram Šķilteram veltītajā stendā izstādītās fotogrāfijas, dokumentus un piemiņas priekšmetus.

Atslēgvārdi: cilvēka zarnu parazīti, dūņas, farmācijas maģistrs, Farmācijas muzejs, Viktors Šķilters.

Viktora Šķiltera devums zinātnē vērtējams kā vērtīgs aizsākums vairākās jomās, kuras vēl arvien ir aktuālas mūsdienu medicīnā un farmācijā. Piemēram, dzeramā ūdens kvalitāte, parazīti organismā un dūņu izmantošana dziedniecībā.

Par Viktoru Šķilteru ziņu nav daudz. Viņš pats publicējis septiņus zinātniskus rakstus un rakstu avīzē “Rīts” par parazītiem cilvēka ķermenī [1]. Laikrakstā “Auseklis” publicēts neliels raksts par Viktoru Šķilteru, atzīmējot viņa simtgadi [2], un žurnālā *Materia Medica* raksts viņa 120. gadskārtas atcerei [3]. Visas šīs un Farmācijas muzeja rīcībā esošās ziņas esam centušies apkopot.

Viktors Šķilters dzimis 1896. gada 1. maijā (pēc jaunā stila) Limbažos kalēja ģimenē. Tēvs Leonards Šķilters bija ievērojams ne tikai ar saviem mākslinieciski veidotajiem kalumiem, bet arī ar to, ka astoņus gadus bijis pilsētas domnieks un izpildītājs ugunsdzēsēju vienības mantziņa pienākumus.

Viktors ģimenē bija trešais bērns, viņam bija divi brāļi un māsa, kura jaunībā mira no tīfa.

Viktora ceļš uz Limbažu pilsētas skolu veda garām aptiekai. Tā ieinteresēja tik ļoti, ka pēc skolas beigšanas 1914. gadā viņš sāka strādāt par aptiekāra mācekli.

Pirmā pasaules kara laikā Viktors Šķilters tika iesaukts karadienestā Krievijā, kur līdz 1918. gadam bija rotas feldšeris.

No 1919. līdz 1920. gadam Viktors Šķilters piedalījās Latvijas Brīvības cīņās. Visu savu mūžu viņš ir bijis nacionāli noskaņots un nekad to nav slēpis.

24 gadu vecumā viņam bija skaidrs, ka savu mūžu veltīs farmācijai. 1920. gadā viņš ieguva aptiekāra palīga grādu un turpināja studijas Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē. 1927. gadā viņš ieguva farmācijas kandidāta grādu. Viņa diplomdarbs “Ķemeru dūņu baktērijas un apstākļi, zem kādiem darbojas *Spirillum desulfuricans*” bija veltīts Ķemeru dūņu baktērijām. Viktors Šķilters pētīja, kādas baktērijas un mikroorganismi atrodas kūdrā un kādos apstākļos tās darbojas. Šiem novērojumiem varēja būt liela praktiska nozīme. Viktors Šķilters secināja, ka, Ķemeru purvus susinot, dūņām būs lielāka gaisa pieceja, tajos radīsies *Sp. desulfuricans* iznīcinošas vielas, kuru dēļ ģipsis nevarēs vairs tikt reducēts, un līdz ar to ūdeņos izzudīs sērūdeņradis [4].

Studiju laiks tika lietderīgi izmantots, strādājot par laborantu Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē (1923–1927). Pēc kandidāta grāda iegūšanas viņš turpināja darbu kā jaunākais asistents (1927–1928), septiņus gadus kā asistents (1928–1935) un piecus gadus kā vecākais asistents (1935–1940) Latvijas Universitātes Praktiskās farmācijas katedrā.

Jautājums par farmaceitu sagatavošanu Latvijas Augstskolā (Latvijas Universitātē) nopietni izvirzījās 1919. gada augustā, kad fakultāšu veidošanā iesaistījās Petrogradas Universitātes farmācijas profesors Eduards Zariņš, kas izveidoja apakškomisiju Farmācijas nodaļas organizēšanai. Apakškomisija izstrādāja mācību plānu.

Ķīmijas fakultātē izveidoja četras katedras: Farmācijas ķīmijas, Uztura vielu ķīmijas, Farmakognozijas un Praktiskās farmācijas katedru.

Sākumā Farmācijas nodaļa atradās Ķīmijas fakultātes ēkā Kronvalda bulvārī 4. Telpu trūkuma dēļ Farmakognozijas un Farmācijas ķīmijas katedru 1925. gada janvārī pārvietoja uz Baznīcas ielu 5, bet Praktiskās farmācijas un Uztura un baudu vielu katedra palika Kronvalda bulvārī 4.

Praktiskās farmācijas katedras vadītājs un izveidotājs bija docents (profesors no 1927. gada) Jānis Kupcis. Pēc J. Kupča nāves 1936. gadā katedru vadīja Jūlijs Rumments (1936–1940, 1941–1943) un Viktors Šķilters (1940–1941 un 1944–1950). Par katedras asistentiem strādāja Viktors Šķilters (1935–1940, 1941–1944) un Pēteris Ērmanis (1938–1944).

Viktors Šķilters (1927–1944, katedras vadītājs 1940–1941 un 1945–1947) Tiesu ķīmijas un klīniskās analīzes laboratorijā pasniedza praktiskos darbus tiesu ķīmijā un klīniskajā analīzē [5].

1940. gada 1. septembrī Eduardu Zariņu atcēla no Ķīmijas fakultātes dekāna un Uzturvielu katedras vadītāja amata. Uzturvielu katedras vadītājas pienākumus uzdeva veikt vecākajai asistentei I. Robežniecei. Vecākais asistents Viktors Šķilters kļuva par docenta vietas izpildītāju, un [6] viņu iecēla par Farmācijas nodaļas vadītāju [7].

No 1951. gada Viktors Šķilters kļuva par Rīgas Medicīnas institūta (RMI) docentu Farmācijas fakultātē, bija RMI Zāļu formu tehnoloģijas un galēnisko preparātu katedras vadītājs (1953–1963) [7].

Viktora Šķiltera Rīgas dzīvoklī bija iekārtota viņa privātā analītiskā laboratorija, kur jebkurš varēja nodot analīzes un saņemt rezultātus (izmeklēja asinis, urīnu, fēces un kuņģa sulu).

1944. gadā Viktors Šķilters piepildīja sen lolotu sapni un kopā ar farmācijas maģistru Vili Kalniņu atvēra Pāvila aptieku Rīgā, Marijas ielā 49 [8].

Otrā pasaules kara laikā Šķiltera sieva Emīlija (dzimusi Priedīte 1900–1988) ar bērniem pārcēlās dzīvot uz Limbažiem un viņš pats ģimeni varēja apmeklēt tikai nedēļas nogalēs.

Padomju laikā savas politiskās pārliecības dēļ Viktoram Šķilteram nācās saskarties ar grūtībām un 1963. gadā viņš bija spiests aiziet no darba Rīgas Medicīnas institūta Farmācijas fakultātē.

Dzīvodams Limbažos, Viktors Šķilters ar tuvākajiem draugiem (filozofu Kārli Ābeli, skolotāju Eduardu Ādamsonu, skolotāju Akmentiņu un mācītāju Augustu Puriņu) izveidoja inteligentu kopu, kas, sanākot kopā, apsprieda dažādus jautājumus un kopīgi piedalījās dažādās aktivitātēs.

Viktora Šķiltera plašās zināšanas un analītiskais prāts ļāva viņam pievērsties pētnieciskajam darbam.

Viktora Šķiltera pirmais publicētais zinātniskais pētījums bija “Limbažu pilsētas dzeramais ūdens”. Tas tika publicēts 1929. gadā “Latvijas Farmaceitu žurnālā”. Lai iegūtu vispārējo pārskatu par mazo pilsētu iedzīvotāju lietojamo ūdeni, Viktors Šķilters izmeklēja visu Limbažu pilsētas aku ūdeni. Galvenais uzdevums bija noskaidrot šo ūdeņu derīgumu dzeršanai atkarībā no to ķīmiskā sastāva. Visas analīzes viņš sakārtoja pēc ielām un attiecīgo māju numuriem. Viktors Šķilters secināja, ka pēc ķīmiskā sastāva ūdens, lai gan paciets, tomēr būtu labs dzeršanai un ēdienu pagatavošanai, ja netiktu no ārienes sabojāts ar dažādiem atkritumiem, samazgu un noteku ūdeņiem. Tādēļ vaļējas akas ūdens apdzīvotā vietā nekad nebūs pilnībā drošs dzeršanai un šāds ūdens jāuzvāra. Tā kā Limbažu pilsētai, kas ir vairāk nekā 700 gadus veca, nav kanalizācijas un vietām nav ūdensvadu, nederīgajam ūdenim ir augsts īpatsvars. Viktors Šķilters ieteica pāriet no grodu akām uz dziļi urbtām akām un ierīkot kanalizāciju. Akas būtu jācenšas ierīkot attālāk no apdzīvotām vietām, lopus atļaut turēt tikai pilsētas nomalēs. Sētas vienmēr būtu jātur tīras [9].

1935. gadā Viktors Šķilters publicēja divus rakstus “Latvijas Farmaceitu žurnālā”. Žurnāla 5. numurā viņš publicēja rakstu “Vienkāršs un lēts statīvs sarkano asins ķermenīšu grimšanas ātruma noteikšanas caurulītēm”, kurā ieteica, kā lēti un viegli pagatavot statīvus speciālo pipetveidīgo caurulīšu novietošanai [10].

8. numurā rakstā “Svešķermeņi zirga kuņģī” Viktors Šķilters aprakstīja zirga kuņģī atrasto svešķermeņu izmērus un sastāvu. Raksta nobeigumā viņš secināja, ka sekas, kādas varētu radīt kuņģī esošie svešķermeņi, var būt dažādas. Mazāki neasi priekšmeti neatstāj nekādu iespaidu. Lielāki neasi priekšmeti, kā korķi, drēbes gabali u. c., līdzīgi var aizsprostot kuņģa izejas kanālu. Adatas, naglas un stieples gabali nereti izurbjas cauri kuņģa sienai. Stūraini asi priekšmeti izraisa brūces asiņošanu, augoņu rašanos un kuņģa gļotādas iekaisumus [11].

Vislielāko ievērību izpelnījās viņa apjomīgais zinātniskais darbs “Daži dati par cilvēka zarnu parazītu izplatīšanos Latvijā (sevišķi Latgalē)”, kas publicēts 1936. gadā LU Rakstos un izpelnījās prezidenta Kārļa Ulmaņa pateicības rakstu. Šajā darbā Viktors Šķilters vēlējas noskaidrot cilvēka zarnu parazītu izplatīšanos Latvijā, kādi šie parazīti ir, cik bieži tie izplatīti un vai sastopami arī tādi parazīti, kas mums vēl nav zināmi. Raksta nobeigumā Viktors Šķilters piedāvāja vairākus pasākumus situācijas uzlabošanai: kanalizācijas ierīkošanu katrā dzīvesvietā, atkritumu novākšanu, kas jāveic sistemātiski, dzeramā ūdens rezervuāru izbūvi, personīgās higiēnas ievērošanu, gaļas un zivju termisko apstrādi pirms lietošanas uzturā, neēst labi nenomazgātus svaigus dārzeņus, bērniem negrauzt nagus un nesūkāt pirkstus. Šis Viktora Šķiltera darbs ir aktuāls arī mūsdienās [12].

1937. gadā “Latvijas Farmaceitu žurnālā” publicēts Viktora Šķiltera pētījums “Vai kuņģa sulas sastāvs ietekmē galvas matu izkrišanu?”. Izmeklējot kuņģa sulu, Viktors Šķilters novēroja, ka starp izmeklējamo cilvēku galvas matu kuplumu un kuņģa sulas sastāvu var saskatīt zināmas savstarpējas sakarības. Tādēļ viņam radās vēlme noskaidrot, vai kuņģa sulas sastāvs un darbība ietekmē galvas matu izkrišanu un vai plāni mati un pliki pakausis norāda uz kuņģa sekrēcijas nepareizu darbību. Tika izmeklēti 198 dažāda vecuma vīrieši, bet veikto analīžu tomēr izrādījās par maz, lai nonāktu pie kāda noteikta slēdziena. Tomēr Viktoram Šķilteram bija skaidrs, ka matu izkrišanas cēlonis ir iekšējās sekrēcijas traucējumi. Individīda galvas matu biezums norāda uz viņa kuņģa pareizu vai nepareizu darbību. Cilvēkiem lielāka vērība jāpievērš kuņģa darbībai jau no pašas jaunības. Laikā iesākta kuņģa ārstēšana daudzus pasargātu no matu zaudēšanas. Visiem tiem, kuriem mati sāk palikt plānāki, kā arī tiem, kuriem uz vecumdienām mati ir stipri kupli, derētu piegriezt vērību kuņģim, izmeklējot tā sulas sastāvu [13].

1952. gadā LVU Zinātniskajos rakstos publicēts viņa pētījums “Limbažu dziedniecības dūņas”. Šajā darbā Viktors Šķilters centās noskaidrot, vai Limbažu dūņezera dūņas būtu noderīgas balneoloģiskiem mērķiem, jo līdz tam tās vēl nebija pētītas. Analizējot dūņas, svarīgi bija noteikt ne tikai to ķīmisko sastāvu, bet arī to vielu saturu, kas noderīgas balneoloģijā. Pētījumu rezultātā Viktors Šķilters noskaidroja, ka Limbažu dūņas ir vienmērīgas plastikas un pieskaitāmas pie ezera dūņu tipa – slīksnāju dūņām. Plastiskā dūņu konsistence, vājā siltuma vadīšanas spēja, lēnā un vienmērīgā atdzišana un praktiskā izmēģinājumā gūtie rezultāti liecināja, ka dūņām piemīt terapeitiskas īpašības. Izpētītās dūņas pēc sava ķīmiskā sastāva, konsistences un fizikālajām īpašībām nav sliktākas par pazīstamajām Baldones dūņām. Viktors Šķilters, ņemot vērā, ka Limbažu dūņu krājums ir ļoti bagāts, ieteica tās plašāk izmantot dziedniecībā [14].

Kopā ar Zeltu Bērzkalni (1896–1986) 1961. gadā Rīgas Medicīnas institūta rakstu krājumā Viktors Šķilters publicējis rakstu “Par medicīnisko ūdeņu un koncentrēto šķīdumu pagatavošanu un bakterioloģisko novērtēšanu”. Darbā autori mēģināja noskaidrot sīkbūtņu skaitu aptiekās sastopamajos ūdeņos un zāļu vielu ūdens koncentrātos. Daži izmeklētie paraugi tika ievākti no Rīgas aptiekām, dažus pagatavoja paši laboratorijā. Sīkbūtnes rada dažādas pārmaiņas aromātisko ūdeņu sastāvā, padarot tos skābus vai duļķainus, jo rodas sīkas nogulsnes un pārsulas. Pagatavotie ūdeņi būtu jāiepilda izplaucētās nelielās sterilās pudelēs ar stikla aizbāžņiem un jāuzglabā tumšā un vēsā vietā. Arī aptiekās lietojamie zāļu vielu

ūdens koncentrāti satur sīkbūtnes. Tādēļ nepieciešams šos šķīdumus gatavot stingri aseptiskos apstākļos, noteikti ievērojot Galvenās aptieku pārvaldes instrukcijas. Rezultātā abi autori secina, ka būtu vēlams jaunajā farmakopejas izdevumā mainīt aromātisko ūdeņu pagatavošanas metodi. Tā kā aptiekās mikstūru pagatavošanai plaši izmanto birešu sistēmu, tad vajadzīgo koncentrātu pagatavošanā stingri jāievēro aseptikas noteikumi. Turklāt šķīdumi pagatavojami neilgam laikam, noteikti ievērojot Galvenās aptieku pārvaldes izdotās instrukcijas par konkrēto šķīdumu uzglabāšanas ilgumu [15].

Šķiltera bērni jau no mazām dienām auga starp zāļu smaržām un dzīvi saistīja ar medicīnu. Dzidra (Medne) kļuva par farmaceiti (bijusī RSU Farmācijas fakultātes docētāja), Aldona (Briede) – par zobārsti, Druvvaldis (Šķilters) – par anesteziologu.

Viktora Šķiltera autoritāte piesaistījusi farmaceita profesijai arī viņa mazbērnu – Ilzi Āboliņu un Agri Briedi (Farmācijas muzeja vadītājs (1988–2004)). Par farmaceitiem kļuvuši arī mazmazbērni – Ulrika un Agnese Briedes [16].

Farmācijas muzejā turpinās Viktora Šķiltera atstātā mantojuma izpēti.

2016. gadā tika atzīmēta farmācijas maģistra Viktora Šķiltera 120 gadu jubileja un tai par godu Farmācijas muzejā bija izveidota izstāde. Viņam veltīts arī viens stends pastāvīgajā muzeja ekspozīcijā.

Farmācijas maģistra Viktora Šķiltera biogrāfiskie materiāli Farmācijas muzeja ekspozīcijā

Farmācijas muzeja pētnieciskais darbs saistīts ar Latvijas farmācijas vēsturi, sākot no farmācijas attīstības pirmsākumiem līdz mūsu dienām, uzmanību pievēršot ne tikai Latvijas aptieku, ražotņu, laboratoriju, bet arī to īpašnieku, izcilu farmaceitu liktenim. Pastiprināta uzmanība tiek veltīta arī Latvijas farmaceitiskās izglītības izpētei. Apzinot Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājumā pieejamos materiālus par Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļas izveidi, mācību programmām, mācībspēku biogrāfijām, zinātnisko darbību, sadarbojoties ar Ķīmijas vēstures muzeju un saņemot dāvinājumā ģimenes arhīva materiālus, 1992. gadā Farmācijas muzeja ekspozīcijā “Farmācijas nozares” tika izveidots farmācijas maģistra Viktora Šķiltera piemiņas stends, kas atspoguļo viena farmaceita, pētnieka un mācībspēka likteni [17]. Biogrāfisko faktu izklāsts sākas ar 1901. gadā Limbažos uzņemtu ģimenes fotogrāfiju, kurā redzams 1896. gadā dzimušais Viktors kopā ar tēvu Leonardu, māti Annu, brāļiem Oskaru un Rūdolfu. Turpinājumā par skolas laikiem liecina Limbažu četrgadīgās skolas beigšanas atestāts un skolēnu grupas fotogrāfija, kura uzņemta 1910. gadā Limbažos un kurā Viktors Šķilters redzams kā skolas audzēknis. No ģimenes arhīva dāvinājumā saņemta Limbažu baznīcas izdota iesvētīšanas dienas piemiņas lapa Jānim Viktoram Šķilteram, dzimušam 18. aprīlī (pēc vecā stila) 1896. gadā, kristītam tā paša gada 12. maijā un iesvētītam 1913. gada 21. jūlijā (pēc vecā stila).

Par farmaceita gaitu uzsākšanu liecina 1914. gadā Petrogradā izdota apliecība par aptiekāra mācekļa nosaukuma iegūšanu.

Pirmā pasaules kara gados Viktors Šķilters tika iesaukts cariskās Krievijas armijā, kur pildīja rotas feldšera pienākumus. Kā šī laika liecības muzejā eksponēta rotas feldšera kokarde, uzpleči, rokas lente un 1916. gadā uzņemts fotoportrets

Galīcijā. Hronoloģiski seko 1919. gadā uzņemta fotogrāfija, kurā redzams Viktors Šķilters kopā ar draugu kā Latvijas Brīvības cīņu dalībnieki, un 1923. gada 25. jūlijā izdota apliecība par to, ka Latvijas Karaspēka pārvalde apliecina, ka pilsonis Viktors Leonarda dēls Šķilters ir piedalījies Latvijas atbrīvošanas karā kā aptiekas farmaceits sestajā Rīgas kaujinieku pulkā un viņam piešķirtas tiesības nēsāt Latvijas atbrīvošanas kara piemiņas zīmi. Dokumentu parakstījis ģenerālis Mārtiņš Peniķis.

1919. gada augustā tika aktualizēts jautājums par farmaceitu sagatavošanu Latvijā un jaundibināmās Latvijas Augstskolas organizācijas komisija nolēma Farmācijas nodaļu atvērt Ķīmijas fakultātē [17]. Lai uzsāktu studijas, Viktors Šķilters nokārtoja aptiekāra palīga eksāmenus, par ko liecina Farmācijas muzejā eksponētā apliecība, kas izdota 1920. gada 12. maijā Rīgā un ko apliecina Latvijas Augstskolas organizācijas padome ar prorektora Paula Lejiņa un Ķīmijas fakultātes dekāna profesora Valdemāra Fišera parakstu. Farmācijas kandidāta grādu Viktors Šķilters ieguva pēc diplomdarba “Ķemeru dūņu baktērijas un apstākļi, zem kādiem darbojas *Spirillum desulfuricans*” aizstāvēšanas 1927. gadā, un tā oriģināls atrodas Farmācijas muzeja ekspozīcijā.

Jau studiju laikā Viktors Šķilters sāka strādāt Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes Praktiskās farmācijas katedrā un kā mācītbspēks turpināja darboties arī pēc diploma iegūšanas. 1937. gadā uzņemta grupas fotogrāfija, kurā viņš redzams kopā ar farmaceitiem aptiekas darbinieku kvalifikācijas celšanas kursu izlaidumā.

Muzejā atrodas divi priekšmeti, kas apliecina, ka Viktoram Šķilteram kā ekspertam tiesu ķīmijā un klīniskajās analīzēs bijusi laboratorija: metāla izkārtne “*Mag.pharm.* V. Šķiltera analītiskā laboratorija ķīmiskām, mikroskopiskām un bakterioskopiskām izmeklēšanām” un veidlapa ar tādu pašu nosaukumu un ziņām par adresi Miera ielā 105 dz. 7. Ģimenes atmiņās apstiprinātas ziņas par to, ka dzīvoklī bijusi iekārtota privāta analītiskā laboratorija.

Sapnis par savu aptieku piepildījās 1939. gadā, kad Viktoram Šķilteram kopā ar Vili Kalniņu piešķīra Pāvila aptiekas koncesiju Rīgā, Marijas ielā 49. Saglabājusies 1940. gadā noformēta aptiekas signatūra ar īpašnieku uzvārdiem “*Mag.pharm.* V. Kalniņš, *Mag.pharm.* V. Šķilters” un 1944. gadā izdota dienesta apliecība Viktoram Šķilteram kā Pāvila aptiekas pārvaldniekam. Muzejā glabājas fotogrāfija, kurā redzams Viktors Šķilters savā kabinetā 1944. gadā.

Farmācijas muzejā vēl eksponēti divi iespieddarbi, kuru autors ir Viktors Šķilters: “Vai kuņģa sulas sastāvs ietekmē galvas matu izkrišanu?” un “Limbažu dziedniecības dūņas”. No personīgajiem dokumentiem ir 1924. gadā izdota ieroču atļauja par viena revolvera turēšanu un 1938. gadā Latvijas Pasta izdota Krājkašes grāmatiņa. Vitrīnā eksponēti arī Viktora Šķiltera personīgie priekšmeti: personīgais spiedogs, aptiekas rokas svāriņi un atsvaru komplekti, 1935. gadā Vācijā ražots kalkulators, 1947. gadā Krievijā ražots portatīvais mikroskops un 1963. gada Otto Medņa ksilogrāfija – *Ex libris*, veltīts Viktoram Šķilteram.

Farmaceita, pētnieka un mācītbspēka piemiņai veltītais biogrāfiskais ekskurss Farmācijas muzejā noslēdzas ar fotogrāfiju, kurā redzams piemiņas akmens Limbažu kapos ar uzrakstu “*Mag.pharm.* VIKTORS ŠĶILTERS 1896–1977”.

VĒRES

1. Šķilters V. Zarnu parazīti un tautas veselība. *Rīts*, 1963, 169, 5. lpp.
2. Justa Dz. Varbūt tieši viņš izglāba Limbažus? *Auseklis*, 1996, Nr. 51 (6633), 3. lpp.
3. Farmācijas maģistram Viktoram Šķilteram 120. *Materia Medica*, 2016/6, 34.–35. lpp.
4. Šķilters V. *Ķemeru dūņu baktērijas un apstākļi, zem kādiem darbojas Spirillum desulfuricans*. Diplomdarbs. Latvijas Universitāte, 1935. 32 lpp.
5. Grosvalds I., Alksnis U., Meirovics I., Ruplis A. *Ķīmija Latvijas Universitātē (1919.–1944.)*. Rīga: Latvijas ķīmijas vēstures muzejs, 2005, 43., 46., 160. lpp.
6. Latvijas PSR tautas Komisāru padomes lēmumi. *Darbs*, 1940, Nr. 77, 2. lpp.
7. Grosvalds I., Alksnis U., Ruplis A., Meirovics I. Latvijas Universitātes ķīmijas fakultātes farmācijas nodaļa (1919–1950). *Acta Medico-Historica Rigensia*, Nr. 5(24) (210. lpp). Rīga: Paula Stradiņa Medicīnas vēstures institūts, 2000.
8. Valdības iestāžu likumi, rīkojumi un paziņojumi. *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1944, Nr. 6, 132.–133. lpp.
9. Šķilters V. Limbažu pilsētas dzeramais ūdens. *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1929, Nr. 5, 6, 1.–16. lpp.
10. Šķilters V. Vienkāršs un lēts statīvs sarkano asins ķermenīšu grimšanas ātruma noteikšanas caurulītēm. *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1935a, Nr. 5, 197. lpp.
11. Šķilters V. Svešķermeņi zirga kuņģī. *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1935b, Nr. 8, 313.–318. lpp.
12. Šķilters V. Daži dati par cilvēka zarnu parazītu izplatīšanos Latvijā (sevišķi Latgalē). *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1936, Nr. 5, 10.–28. lpp.
13. Šķilters V. Vai kuņģa sulas sastāvs ietekmē galvas matu izkrišanu? *Latvijas Farmaceitu žurnāls*, 1937, Nr. 2, 3.–5. lpp.
14. Šķilters V. (b. g.). *Limbažu dziedniecības dūņas*. Atsevišķs novilkums, b. v., 243.–255. lpp.
15. Šķilters V., Bērzkalne Z. Par medicīnisko ūdeņu un koncentrēto šķīdumu pagatavošanu un bakterioloģisko novērtēšanu. *Zinātisko rakstu krājums XI. Trešā daļa, Teorētiskās medicīnas jautājumi*. Rīga: Rīgas Medicīnas institūts, 1961, 11, 3. d., 323.–328. lpp.
16. Vegnere I. No idejas līdz muzejam. *Acta Medico-Historica Rigensia*, 2007, Nr. 7(26), 272.–275. lpp.
17. Kundziņš K. Latvijas Universitātes priekšvēsture, viņas nodibināšana un pirmie pieci gadi. No: *Latvijas Universitāte 1919–1929*, 5.–50. (19.–23.) lpp.

Summary

In 2016, Pharmacy Museum celebrated the 120th anniversary of Mag. Pharm. Viktors Šķilters with an exhibition dedicated to him. This paper presents an outline of life and pharmaceutical work of Viktors Šķilters. The chronological overview is based on facts obtained from publications in periodicals, scientific publications of Viktors Šķilters, information provided by his family and the materials of Pharmacy Museum. The paper reflects the main facts of Viktors Šķilters' life, provides a short summary of his seven scientific papers and examines photos, documents and commemorative items from the exhibition dedicated to Viktors Šķilters in Pharmacy Museum.

Keywords: mud, parasites of human intestines, Pharm. Mag., Pharmacy Museum, Viktors Šķilters.